

з них було щось нове (ситуація, педагогічний жарт, фрагмент фільму, цікавий прийом, інтрига і т. ін.)»; «Під час розв'язання ситуацій думаю про себе, про свої власні можливості, недоліки, ставлячи себе на місце того чи іншого вчителя!»; «На жаль, на заняттях з методики викладання ми моделюємо лише «ідеальні ситуації», коли всі діти слухняні, розумні, готові до занять і розуміють матеріал з першого слова. Але так не буває. На заняттях з педагогіки ми вчили розв'язувати складні ситуації, які чекають на нас. Я щиро вдячна Вам за це»; «Мене в першу чергу цікавили методичні аспекти занять. На кожній парі був ефект новизни. Запозичила багато методичних прийомів розв'язання складних ситуацій, які вже застосовувала і залишилась задоволена результатом. Щиро дякую!».

Література

1. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте: психол. очерк: книга для учителя. 3-е изд. М.: Просвещение. 1991. 93 с.
2. Дубасенюк О. А. Основи теорії і практики професійної виховної діяльності педагога. Житомирський державний педагогічний інститут ім. І. Франка, 1994. 163 с.
3. Каплінський В. В. Використання відеоситуацій у процесі вивчення педагогіки. Наукові записки ВДПУ ім. М. Коцюбинського. Сер. Педагогіка і психологія. Вінниця, 2002. С. 142–146.
4. Каплінський В. В. 100 складних ситуацій на уроках та поза уроками: шукаємо рішення: навчальний посібник для майбутніх учителів. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2022. 80 с.
5. Максименко С. Д., Заброцький М. М. Технологія спілкування: Комунікативна компетентність учителя: сутність і шляхи формування: посібн. К.: Главник, 2005. 112 с.
6. Рубинштейн С. Л. О мышлении и путях его исследования. М.: Изд-во АН СССР, 1958. 147 с.
7. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості: підручник. К.: Міленіум, 2006. 344 с.
8. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: в 5-ти т. Т. 1. К.: Рад. школа, 1976. 654 с.
9. George Monbiot. Out of the wreckage: a new politics for an age of crisis. London: Verso, 2017. 214 p.

References

1. Vyhotskyi L. S. Voobrazhenye y tvorchestvo v detskom vozraste: psykholog. ocherk: knyha dlia uchytelia [Imagination and creativity in childhood: psychol. feature article]. 3-e yzd. M.: Prosveshchenye. 1991. 93 s.
2. Dubaseniuk O. A. Osnovy teorii i praktyky profesiinoy vykhovnoy diialnosti pedahoha [Basics of the theory and practice of the teacher's professional educational activity]. Zhytomyrskyi derzhavnyi pedahohichnyi instytut im. I. Franka, 1994. 163 s.
3. Kaplinskyi V. V. Vykorystannia videosytuatsii u protsesi vyvchennia pedahohiky [The use of video situations in the process of studying pedagogy]. Naukovi zapysky VDPU im. M. Kotsiubynskoho. Ser. Pedahohika i psykholohiia. Vinnytsia, 2002. S. 142-146.
4. Kaplinskyi V. V. 100 skladnykh sytuatsii na urokakh ta poza urokamy: shukaiemo rishennia [100 difficult situations in the classroom and outside the classroom: looking for solutions]: navchalnyi posibnyk dlia maibutnykh uchyteliv. Vinnytsia: TOV «Niland LTD», 2022. 80 s.
5. Maksymenko S. D., Zabrotskyi M. M. Tekhnolohiia spilkuvannia: Komunikatyvna kompetentnist uchytelia : sutnist i shliakhy formuvannia [Communication technology: Communicative competence of the teacher: essence and ways of formation]: posibn. K.: Hlavnyk, 2005. 112 s.
6. Rubynshtein S. L. O myshleny y putiakh eho yssledovanyia [About thinking and ways of its research]. M.: Yzd-vo AN SSSR, 1958. 147 s.
7. Sysoieva S. O. Osnovy pedahohichnoi tvorchosti [Basics of pedagogical creativity]: pidruchnyk. K.: Milenium, 2006. 344 s.
8. Sukhomlynskyi V. O. Vybrani tvory [Selected works] : v 5-ty t. T. 1. K.: Rad. shkola, 1976. 654 s.
9. George Monbiot. Out of the wreckage: a new politics for an age of crisis. London: Verso, 2017. 214 p.

УДК 811.111

DOI 10.31652/2415-7872-2022-70-73-77

ЯНА НЕЧЕПОРУК

orcid.org/0000-0003-1152-8030

yananecheporuk83@gmail.com

кандидат педагогічних наук,

докторант кафедри педагогіки та менеджменту освіти

Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка,

вул. Шевченка 1, м. Кропивницький

ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА ЯК ОСНОВА ЛЬОТНОЇ ОСВІТНОЇ ГАЛУЗІ: ІСТОРІЯ ТА РЕАЛЬНІСТЬ

Дана стаття розглядає професійну іншомовну підготовку, як основу вітчизняної льотної освіти. Здійснивши низку історичних досліджень, було визначено, що з певного часу професійна іншомовна підготовка стала принциповою вимогою та основним критерієм професіоналізму у вітчизняній льотній

освіті. Розглядається проблема визначення поняття «іншомовної професійної підготовки» в льотній освіті. Статтю присвячено вивченню професійної іншомовної підготовки як невід'ємної складової сучасної авіаційної освіти. Автор звертає увагу на визначення загального поняття «професійна освіта» і подає його інтерпретації різними науковцями. Зазначено певні педагогічні умови, які позитивно впливають на формування ключових навичок у майбутніх авіаційних фахівців.

Ключові слова: іншомовна підготовка, авіаційний фахівець, цивільна авіація, льотний заклад освіти.

YANA NECHPORUK

Candidate of Pedagogical Sciences,
Doctoral student of Pedagogy and Management of Education department of Volodymyr Vynnychenko Central
Ukrainian State Pedagogical University,
Shevchenko Str. 1, Kropyvnytskyi

PROFESSIONAL FOREIGN LANGUAGE TRAINING AS THE BASIS OF THE FLIGHT EDUCATION INDUSTRY

The effective functioning of the modern aviation industry is possible only if international rules and requirements relating to global civil aviation are met. One of these requirements is the mandatory knowledge of aviation English by an aviation specialist at the level of Operational Level 4. This article considers professional foreign language training as a basis for domestic flight education. After conducting some historical research, it was determined that for some time professional foreign language training has become a fundamental requirement and educational criterion in domestic flight education. The article also considers the problem of defining the concept of «foreign language training» in flight education. The article is devoted to the study of professional foreign language training as an integral part of modern aviation education. The author also draws attention to the definitions of the general concept of «vocational education» and presents its interpretations by various scholars. The article also identifies certain pedagogical conditions that have a positive impact on the formation of key skills of future aviation professionals. The article also defines the place of learning a foreign language in the general system of training a future aviation specialist. The article also notes that professional foreign language training is the key to a successful graduate of aviation education. Such young professionals must be prepared for professional activities in the mobile, highly competitive and technological-digital world. In the context of globalization, integration of Ukraine into the European and world space, no one doubts that for successful cooperation and interaction in the world political, economic, cultural, educational space requires knowledge of foreign languages, not only for everyday needs but also for effective professional communication. The study of the concept of "training" has led to the conclusion that it is in itself quite broad and able to combine a large number of factors. «Professional foreign language training» involves the formation of knowledge of skills and abilities needed by future aviation professionals to perform their professional activities.

Key words: foreign language training, aviation specialist, civil aviation, flight school.

Аналізуючи різні методи навчання в процесі «професійної іншомовної підготовки», слід визнати, що необхідним є створення певної моделі навчання, яка б враховувала не лише традиційні методики вивчення професійної авіаційної лексики, а й сучасні вимоги до фахівців зазначеної галузі. Професійна іншомовна підготовка має застосовувати горизонтальні та вертикальні міждисциплінарні зв'язки мовних і технічних дисциплін. Поряд із зазначеними взаємозв'язками іноземної мови і більшості спеціалізованих дисциплін, слід також згадати паралельне застосування інформаційно-комунікативних технологій, різноманітних цифрових платформ тощо. Проблема професійної підготовки авіаційного персоналу була і залишається провідною у загальній професійній та безпосередньо авіаційній освіті. Наразі перед педагогами авіаційних навчальних закладів постає проблема не лише підготувати висококваліфікованого фахівця, але й зробити цей процес білінгвальним. Мається на увазі, що всі ті знання і навички, які курсант має засвоїти в процесі навчання в льотному навчальному закладі, він повинен відтворити іноземною мовою. Такі реалії авіаційного навчання ставлять перед нами завдання розібратись, що саме означає поняття «професійна підготовка» в льотній професійній освіті аби успішно трансформувати його в іншомовне.

Проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців розглядалися в працях багатьох науковців. Серед них слід назвати Н. Ничкало, В. Семиченко. Зазначимо, що проблема іншомовної підготовки фахівців авіаційної сфери стали об'єктом досліджень провідних українських науковців: у доробках Б. Алякринського, В. Колосова, А. Пчелінова та інших представлено питання мовлення авіаційних операторів; О. Васякович дослідила проблему формування професійної готовності майбутніх авіадиспетчерів до ведення радіообміну у нестандартних ситуаціях. Особливим доробком у питанні формування мовної компетентності майбутніх фахівців авіаційної галузі (пілоти та авіадиспетчери) визначаються дослідження О. Ковтун, в якому представлено теоретичні та методичні аспекти процесу професійної підготовки майбутніх працівників авіакомпаній.

Мета статті – дослідити поняття та роль професійної іншомовної підготовки майбутніх авіаційних фахівців в системі льотної освіти. Іншомовна підготовка в світлі льотної професійної освіти є чинником, що забезпечує успішну та безпечну роботу авіаційної галузі. Отже, аналізуючи

вплив минулих та сучасних педагогічних умов на освіту загалом та на її іншомовний сегмент зокрема, ми визначаємо поняття «іншомовна підготовка» та розкриваємо роль процесуальних аспектів іншомовної підготовки у формуванні особистості майбутнього авіаційного фахівця.

Авіація належить до галузей з особливими умовами реалізації виробничої діяльності, які визначають специфіку професійної підготовки майбутніх авіаційних фахівців [8]. Ці умови породжуються такими обставинами, як: підвищена відповідальність за результати праці фахівців, суворі вимоги до професійних знань, умінь і навичок, висока відповідальність під час прийняття рішень в умовах дефіциту часу та стресових факторів. Як свідчать дослідження О. Ковальова, на деяких типах літаків пілот уже сьогодні розв'язує цілий комплекс функцій: як пілота, так і штурмана, бортінженера, бортрадиста тощо [2].

Практика вітчизняних авіаційних навчальних закладів пропонують різні форми організації іншомовної підготовки майбутніх фахівців. Зазначимо, що (окрім класичних лекцій, семінарів та практичних занять широко практикуються практика і навчання у центрах професійної підготовки, відвідування яких передбачає своєрідне «занурення» майбутніх фахівців авіації у безпосередню професійну практику на летовищах, де створюється ситуації іншомовної комунікації. Отже, в методичному блоці у процесі організації взаємодії студентів з викладачем та між собою важливо здійснювати таку постановку завдань, які передбачають формування конкретних іншомовних комунікативних навичок, таких як: сповіщення та інформування пілота (чи авіадиспетчера) іноземною мовою (найчастіше англійською), повідомлення команди (вказівок), розуміння та правильна інтерпретація отриманих команд чи вказівок, які формують мінімум іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців авіаційної галузі. Це означає, що в переліку освітніх результатів кожної форми організації (семінар, лекція, практичне заняття), окрім суто навчальних завдань, мають бути сформульовані ще й такі, що спрямовані на: – залучення студента до активної іншомовної комунікативної діяльності, що супроводжується внутрішньою розумовою активністю; – з пасивного споживача знань студент повинен стати активним суб'єктом освітньої діяльності, що забезпечує послідовну та ефективну реалізація комунікативного підходу тощо.

Система підготовки авіаційного персоналу була побудована на накопичуваному десятиліттями досвіді викладання та міцній льотно-методичній базі. На той час теоретичний матеріал був тісно пов'язаний із практикою. У радянських курсантів виховувались відчуття високої відповідальності та дисциплінованості, що були необхідні для їх подальшої кар'єри. В наказі Міністра цивільної авіації СРСР від 31 грудня 1982 р. №221 «Про проведення робіт зі створення та запровадження у закладах льотної освіти системи інтенсивного навчання авіаційних фахівців» зазначено, що інтенсифікація навчання у навчальних закладах цивільної авіації зумовлена високими темпами науково-технічного прогресу в даній галузі та пов'язаний з ним зростаючий об'єм і складність навчальної інформації, збільшенням вимог до якості підготовки льотного персоналу.

Що стосується іншомовної підготовки авіаційних фахівців до професійної діяльності, то вона переживала різноманітні трансформації у різні історичні періоди. 50-ті роки характеризувались певною байдужістю до вивчення іноземних мов, особливо у сфері підготовки авіаційних фахівців цивільної авіації СРСР. Керівництво країни, в особі І. Сталіна, всіляко перешкоджало якісному вивченню іноземних мов. Його наукова робота «Марксизм та питання мовознавства» доводила, що словниковий склад і граматики складають основу мови. Цей науковий доробок, що висвітлював важливість граматики-перекладного методу, визначив основу викладання іноземної мови у середній і вищій школах СРСР на довгі роки. Не були винятком і авіаційні заклади освіти. Головним принципом цього методу є самосвідомість, що передбачає визнання провідної ролі мислення в процесі оволодіння мовою. Спираючись на рідну мову, цей метод забезпечував мотивацію курсантів, в процесі навчання формувались елементарні мовленнєві навички і вміння. Відносна простота методу вважається одночасно і його одним із основних недоліків. Відсутність задач формування розмовних навичок, відсутність можливостей використання мови в ситуаціях реального спілкування зводили вивчення іноземної мови в авіаційних закладах освіти до звичайного заучування термінології та основних граматичних конструкцій.

Метою сучасної іншомовної підготовки у льотних закладах освіти є підвищення знань майбутніх та діючих авіаційних фахівців до рівня вище середнього (Upper-Intermediate), що відповідає рівням ICAO-4 та ICAO-5 кваліфікаційної шкали мовних компетенцій – Language Proficiency Rating Scale (LPRS) Міжнародної організації цивільної авіації [1].

Сучасні випускники вищих навчальних закладів мають бути готові до професійної діяльності у мобільному, висококонкурентному та технологічно-цифровому світі. В умовах глобалізації, інтеграції України у європейський та світовий простір ні в кого не виникає сумнівів, що для успішного співробітництва та взаємодії у світовому політичному, економічному, культурному, освітньому просторі необхідне знання іноземних мов, не лише для побутових потреб, але й для ефективного професійного спілкування. Коли процес формування інформаційного суспільства можна вважати завершеним, особливого значення набуває не сама інформація з тієї чи іншої галузі знань, а вміння зберігати і передавати цю інформацію, налагодити, за О. Ковтун, діалог двох мовних

систем, забезпечуючи тим самим стабільний контакт різних знань, культур і національних традицій [5]. Це зумовлює нове бачення цілей іншомовної підготовки, зміну її статусу, посилення її ролі у системі авіаційної професійної освіти.

Слід звернути увагу на одне із визначень «професійної підготовки» – це цілеспрямований процес навчання реальних і потенційних працівників професійним знанням та вмінням з метою набуття навичок, необхідних для виконання професійних функцій. Цьому сприяють різні форми здобуття професійної освіти – навчання у вищих і спеціалізованих навчальних закладах освіти, стажування на курсах підвищення кваліфікації, удосконалення професійної майстерності на виробництві. Потреби інноваційної вітчизняної економіки вимагають змін в освіті і професійній підготовці. Для того, щоб людина могла оновлювати знання і підвищувати рівень своєї освіти, необхідний для майбутньої професійної діяльності, потрібно створити систему, за якої випускники мали б можливість періодично повертатись у систему вищої освіти. Концепція «безперервної освіти», яку прийняли в 1996 р. міністри освіти країн Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), враховує нове бачення політики у сфері освіти та професійної підготовки як опори для розвитку на основі знань, умінь та навичок [8].

У словнику С. Гончаренко подає три визначення поняття професійна освіта: 1) сукупність знань, навичок і умінь, оволодіння якими дає змогу працювати спеціалістом вищої і середньої кваліфікації; 2) підготовка в навчальних закладах фахівців для трудової діяльності в певній галузі народного господарства, науки, культури; 3) складова частина системи освіти [4]. Друге значення професійної освіти, з наведених вище, передбачає існування системи навчальних закладів з професійної підготовки фахівців, певною ланкою якої є коледжі, «які здійснюють підготовку фахівців з вищою освітою за освітньо-професійними програмами молодшого фахівця та бакалавра з одного або кількох споріднених напрямів підготовки або спеціальностей, мають необхідний кадровий потенціал, матеріально-технічну базу. Для набуття людиною певної професійної кваліфікації, яка буде визначати її місце у суспільстві, основним компонентом професійної освіти, на це вказують наведені вище визначення, є професійна підготовка і визначається як «сукупність спеціальних знань, навичок та умінь, якостей, трудового досвіду та норм поведінки, які забезпечують можливість успішної роботи з певної професії». Інше визначення професійної підготовки розглядає її як процес формування фахівця для однієї з галузей трудової діяльності, пов'язаного з оволодінням певним родом занять, професією [4].

У сучасній психолого-педагогічній літературі існує декілька підходів до визначення сутності професійної підготовки. Психологи розглядають її як засіб приросту індивідуального потенціалу особистості, розвитку резервних сил, пізнавальної і творчої активності на основі оволодіння загальнонауковими та професійно значущими знаннями, вміннями й навичками. Представники педагогічної науки вбачають сутність такої підготовки у набутті людиною професійної освіти, що є результатом засвоєння інтелектуальних знань, умінь та формування необхідних особистісних професійних якостей. Аналіз професійної підготовки, проведений В. Семиченко, розглядає її у трьох аспектах: як процес, в ході якого відбувається професійне становлення майбутніх фахівців; як мету і результат діяльності навчального закладу; як сенс включення студента у навчально-виховну діяльність [6].

Наявність добре організованої системи професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації авіаційних фахівців, що відповідає сучасним вимогам науково-технічного прогресу, є необхідною умовою досягнення високих результатів фахівцями авіаційної сфери. Добре налагоджені зв'язки та професійна комунікація між авіаційними навчальними закладами та безпосередніми авіакомпаніями дає можливість стабілізувати трудові відносини, задовольняти потреби особистості в самореалізації і розвитку.

Україна має виконувати зобов'язання, що покладені на неї Конвенцією №142 «Конвенція про професійну орієнтацію та професійну підготовку в галузі розвитку людських ресурсів» (1975 р.). У відповідності до неї Україна розробляє та удосконалює системи загальної та професійно-технічної освіти, шкільної та професійної орієнтації. Однією із найважливіших національних задач в сфері професійної підготовки авіаційних фахівців є забезпечення безперервної професійної підготовки на всіх рівнях кваліфікації, використовуючи іноземну мову, як обов'язкову умову реалізації набутих навичок і умінь авіаційними фахівцями. Іншомовна професійна підготовка – це глобальний процес професійного навчання, що спрямований на вивчення, набуття, засвоєння та реалізація усіх необхідних професійних знань та навичок, але іноземною мовою.

Жорстка централізація не створює сприятливих умов для іншомовної підготовки авіаційних фахівців. Конкретні цілі та точні моделі підготовки на різних навчальних рівнях обмежують креативність викладацького складу кафедри, факультету чи навчального закладу в цілому. Такий принцип професійної іншомовної підготовки не спонукає до ініціативи у вирішенні зазначеної проблеми на конкретних рівнях системи вищої освіти. Аналіз програми з англійської мови для професійного спілкування засвідчив, що ставляться узагальнені, але доволі високі вимоги з підготовки студента до спілкування іноземною мовою в усній і писемній формах, що передбачає

наявність у нього таких умінь у різних видах мовленнєвої діяльності, які після закінчення курсу дадуть йому можливість ефективно застосовувати їх у професійній діяльності.

Висновки Професійна іншомовна підготовка є доволі багатогранним явищем, що вимагає як урахування традиційних, історично-доведених практик так і застосування новітніх освітніх технологій. Сучасна іншомовна підготовка авіаційного персоналу вимагає сприятливого іншомовного освітньо-мовленнєвого простору, яке повністю враховує специфіку набуття авіаційними фахівцями іншомовних (українсько- та англомовних) навичок та умінь для забезпечення ефективного процесу постійної самоосвіти та безпеки польотів.

Отже, здійснюючи історичний та сучасний аналіз поняття «професійна підготовка», можна зробити висновок, що воно є досить широким і поєднує наявність знань умінь і навичок, необхідних для виконання певного виду роботи. Професійна іншомовна підготовка виявилась базою для авіаційного фахівця, за допомогою якої він реалізовує себе як професіонал, засвідчує достатню обізнаність, умілість, вправність у спеціалізованому колі питань, проявляє свої ділові та психологічні якості авіаційного фахівця у професійному іншомовному середовищі.

Література

1. Міжнародна організація цивільної авіації (2004). Керівництво із провадження вимог ІКАО щодо володіння мовою (Doc 9835).
2. Ковальова О.С. Результати дослідно-експериментальної роботи з перевірки ефективності моделі формування інноваційної компетентності майбутніх авіаційних фахівців у процесі вивчення безпілотних повітряних суден. *Класичний приватний університет «Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах»*. 2020. № 72, Т. 2.
3. Про затвердження Правил ведення радіотелефонного зв'язку та фразеології радіообміну в повітряному просторі України. Наказ Міністерства транспорту України № 486 від 10.06.2004. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0844-04>
4. Гончаренко С.У. Професійна освіта: словник. Київ: Вища школа, 2000. 273 с.
5. Ковтун О. В. Технологія формування професійних умінь у майбутніх перекладачів авіаційної галузі. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського. Педагогічні науки*. 2017. № 5. С. 43-47. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpupupp_2017_5_10.
6. Семиченко В.А. Концепция целостности и ее реализация в профессиональной подготовке будущих учителей (психолого-педагогический аспект): дис... д-ра психол.наук. КГПИ им. М.П. Драгоманова. Киев, 1992. 432 с.
7. Тарнавская Т.В. Методы обучения будущих авиадиспетчеров профессиональному английскому языку. *Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка: збірник наукових праць*. 2007. № 2(20). Ч. 1. С. 134-138.
8. Пухальська Г.А. Педагогічні аспекти продуктивного навчання майбутніх інженерів при формуванні умінь комунікативної взаємодії. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогіка*. 2019. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapped_2019_2_18

References

1. International Civil Aviation Organization (2004). Manual on the Implementation of ICAO Language Proficiency Requirements (Doc 9835).
2. Kovalova, O.S. Rezul'taty doslidno-eksperymental'noyi roboty z perevirky efektyvnosti modeli formuvannya innovatsynoyi kompetentnosti maybutnikh aviatsiynykh fakhivtsiv u protsesi vyvchennya bezpilotnykh povitryanykh suden. [The results of research and experimental work to test the effectiveness of the model of formation of innovative competence of future aviation professionals in the study of unmanned aerial vehicles]. *Classic Private University «Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools»*. 2020. № 72. Т. 2.
3. Pro zatverdzhennia Pravyl vedennia radiotelefonnoho zviazku ta frazeolohii radioobminu v povitriianomu prostori Ukrainy. Nakaz Ministerstva transportu Ukrainy [Order of the Ministry of Transport of Ukraine. On approval of the Rules for conducting radiotelephone communication and phraseology of radio exchange in the airspace of Ukraine]. # 486 vid 10.06.2004. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0844-04>
4. Goncharenko S.U. Profesiina osvita: slovnyk [Professional Education: dictionary]. Kyiv, 2000.
5. Kovtun O. V. Tekhnolohiia formuvannia profesiinykh umin u maibutnikh perekkladachiv aviatsiinoi haluzi. [Formation of professional speech in future specialists in the aviation industry]. *Naukovyi visnyk Pivdenoukraiïnskoho natsionalnoho pedahohichnoho univertsytetu im. K.D. Ushynskoho. Pedahohichni nauky*. 2017. # 5. S. 43-47. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpupupp_2017_5_10.
6. Semychenko V.A. Konceptiya celostnosti i ee realizaciya v profesional'noj podgotovke budushchikh uchitelej [The concept of integrity and its implementation in the professional training of future teachers]. Kyiv, 1992.
7. Tarnavskaya T.V. Metody obucheniya budushchih aviadispetcherov professional'nomu anglijskomu yazyku. [Methods of Teaching Professional English to Future ATCs]. *Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка: збірник наукових праць*. 2007. № 2(20). Ч. 1. Pp. 134-138.
8. Pukhalska H.A. Pedahohichni aspekty produktyvnoho navchannia maibutnikh inzheneriv pry formuvanni umin komunikativnoi vzaïemodii [Pedagogical aspects of productive training of future engineers in the formation of communicative skills]. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Педагогіка*. 2019. Ed. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapped_2019_2_18

УДК 378.046-021.64:629

DOI 10.31652/2415-7872-2022-70-78-83

ДМИТРО ХРАПАЧ

0000-0001-8379-5918

hrapachdima@ukr.net

здобувач

Хмельницький національний університет

вул. Інститутська, 11, м. Хмельницький

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ БАКАЛАВРІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛІЗАЦІЄЮ «ТРАНСПОРТ»

В статті схарактеризована модель формування техніко-технологічної компетентності бакалаврів професійної освіти за спеціалізацією «Транспорт» та її структурні елементи: мотиваційно-цільовий, методологічний, організаційно-діяльнісний, контроль-результативний блоки. Доведено, що для успішної реалізації розробленої моделі мають виконуватися такі педагогічні умови: забезпечення мотиваційно-ціннісного ставлення здобувачів вищої освіти до фахових дисциплін автотранспортного профілю шляхом застосування активних методів та інтерактивних технологій навчання; формування та розвиток технічних та технологічних умінь здобувачів вищої освіти під час перервної практичної підготовки на підприємствах технічного сервісу автомобільного транспорту; удосконалення змісту фахової підготовки бакалаврів професійної освіти за рахунок розроблення методичного забезпечення на основі модульно-компетентнісного підходу.

Ключові слова: *техніко-технологічна компетентність, модель формування техніко-технологічної компетентності, бакалавр професійної освіти, спеціалізація «Транспорт».*

DMYTRO KHRAPACH

0000-0001-8379-5918

hrapachdima@ukr.net

PhD candidate

Khmelnitskyi National University

Instytut's'ka Str., 11, Khmelnytskyi

MODEL OF FORMATION OF TECHNICAL AND TECHNOLOGICAL COMPETENCE OF BACHELORS VOCATIONAL EDUCATION OF SPECIALIZATION «TRANSPORT»

The article characterizes the model of formation of technical and technological competence of bachelors of vocational education of specialization «Transport» and its structural elements: motivational-targeted, methodological, organizational-activity, control-resultative blocks. It has been proven that for the successful implementation of the developed model, the following pedagogical conditions must be met: ensuring the motivational and value attitude of students to the professional subjects of the motor transport profile through the use of active methods and interactive learning technologies; formation and development of technical and technological skills of students during intermittent practical training at motor transport companies; improvement of the content of professional training of bachelors of vocational education due to the development of methodical support based on the modular-competency approach. It was determined that an effective solution to the problem of forming the technical and technological competence of bachelors of vocational education of specialization «Transport» during their professional training is possible if the following stages are followed: motivational-diagnostic, formative, systematizing. It was concluded that the developed model is a method for the formation of technical and technological competence of bachelors of professional education of specialization «Transport», it has a holistic character, since all its structural components are interconnected and function to achieve the main goal.

Key words: *technical and technological competence, model of formation of technical and technological competence, bachelor of vocational education, specialization «Transport».*

Складні соціально-економічні умови, в яких опинилася Україна у зв'язку з повномасштабною російською війною, обумовлюють здійснення навчання здобувачів вищої освіти в дистанційному режимі [6]. Водночас, перед закладами вищої освіти постає завдання забезпечити високий фаховий рівень майбутніх фахівців, у т.ч. такої педагогічної спеціальності, як «Професійна освіта», в межах якої здійснюється підготовка педагогів професійного навчання за стратегічно важливою спеціалізацією «Транспорт».

Структурно-функціональний аналіз технологічної складової трудової діяльності майбутніх бакалаврів професійної освіти автотранспортного профілю засвідчив, що ключовою компетентністю цих фахівців є техніко-технологічна, яка передбачає на основі розуміння принципів функціонування спеціального обладнання та устаткування в галузі автотранспорту, уміння застосовувати необхідні інструменти, оснащення та методи для вирішення типових складних завдань (проведення комплексу технологічних операцій технічного обслуговування та ремонту автомобільного транспорту, вузлів, агрегатів та систем) [10]. Відтак, актуальним є розроблення моделі формування техніко-технологічної